

■ CONVIVENZA

Paradisiac

DA PIEDER CAMINADA*

Mes antenats ils pli vegls vivevan en il paradisi. Vus sminais gia, jau discurs dad Adam ed Eva. Ma lura han els survegnì problems pervia d'in mail ed han stuì bandunar il paradisi. Da lura ennà – uschia ha declerà sur Albert Job da lez temp en la duc-trina – sajan ils carstgauns en tschertga (eterna) dal paradisi.

Sur Job è sa sbaglià. A Glion avevan nus gia da lezzas uras il «Paradiesgärtli» nua che nus passentavan sco uffants nundumbraivlas aventuras ed ans sentivan sco en il paradisi. Ma er en il Tirol dal sid datti in paradisi. Els al numnan là il «Bikerparadies» perquai ch'i dettia là infinitas e bellischmas rutas da mountainbike. Jau hai empruvà quel paradisi. Gia pliras giadas. Ma uschè paradisiac n'è quest paradisi era betg. En la Val da Passeier per exempel pon ins – ensemen cun tschients auters – ir da val en ed ora, sperasvi a nundumbraivlas tavlas da signalisaziun per velos. Fallar la via na pon ins dal reminent betg pertge ch'il flum da velocipedists tira suenter ins senza vulair. Tgi che vuless dentant ir cun velo in zichel pli ruassaivlamain (ma betg exnum pli empernaivlamain) po suandar las tavlas da signalisaziun che mussan ensi – u da la vart dretga u sanestra da la Val da Passeier. La via ston ins dentant savens parter cun

automobilists. Quai èsi gia cun il paradisi da bikers glorifitgà en la Val da Passeier. Ma ils Sidtirolais san co ch'ins sa posiziunescha turisticamain.

Tut auter en Surselva nua ch'jau sun sco indigen savens en gir cun mes mountainbike. Qua datti bleras e bellischmas vias da guaud e d'alp cun differents grads da difficultad ch'èn adattadas excellentamain per turas da mountainbike. Cun auters plects: Il vair paradisi da mountainbike na sa chatta betg en il Tirol dal sid, mabain en Surselva. Ma qua n'han ins anc betg propi remartgà quai. Natiralmain vegnan ils turistichers uss a dir ch'jau haja tort. I dettia bain chartas aposta per ir cun mountainbike. Ed en mintga biro da traffic u hotel retschaivian ins tips per las pli bellas turas.

Quai na saja betg snegà. Ma cura ch'ins è en gir e na vul betg consultar mintga pèr minutas la charta poi daventar stentus – per betg dir infernal.

Uschia van ins per exempel davent da Breil en direzziun da Trun, suandond las tavlas da signalisaziun per mountainbikes e giudend la bella cuntrada. E lura vegn cun ina giada in spartavias cun ina via largia che maina stippamain aval ed ina via stretga che maina stippamain amunt. Pia, sch'il vitg da Trun è la destinaziun vegni bain ad ir aval, pensa il biker. Savair quai na po el betg, pertge che al spartavias na datti nagliur in mussavia. Pia alura stippamain aval – fin che la via finescha andetgmain ed ins è fitgà en il dubel senn dal pled en ina via tschorva. I na resta nagut auter che da sa strapatschar puspè ensi da la medema via fin tar il spartavias nua ch'ins prenda lura la via dretga (ch'è la gista). Dal reminent nagin cas singul en Surselva. Er en auters lieus stat ins adina puspè perplexamain e pers en la cuntrada.

Tant davart il paradisi da tempra sursilvana. En quel grà avevan Adam ed Eva bler pli lev. Pertge che sch'jau hai da lezzas uras chapì bain sur Job n'ha nagin auter ch'il char Segner mussà la via als dus amants da maila. Bain dal paradisi viadora. Ma almain han els savì nua ch'i gieva tras.

* Pieder Caminada è mainaproject scolaziun e redactor tar la «Südosstschweiz». El è creschi si a Glion en ambient per gronda part tudestg e viva oz en il vitg rumantsch da Castrisch.